

Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19199>

Özet

Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçeği (ÇB?MÖ), öz belirleme teorisi çerçevesinde i? motivasyonunun farklı boyutları? ölçmek amacıyla geliştirilen bir araç?n Türk kültürüne uyarlanm?? versiyonudur. Ölçek, 19 maddeden ve alt? farklı faktörden oluşmaktadır. Bu uyarlama çalışması, Türkiye'deki çalışanları? i? motivasyonu profillerini güvenilir ve geçerli bir şekilde de?erlendirmeyi hedeflemiştir. Uyarlama süreci, psikometrik özelliklerin titizlikle incelenmesini içermiştir.

ÇB?MÖ'nün uyarlanması, örgütsel psikoloji ve insan kaynakları yönetimi alanlarında, çalışanları? davranışları? ve performansları? etkileyen motivasyonel kaynakları anlamak için önemli bir araç sağlamaktadır. Ölçek, içsel motivasyondan motive olamamaya kadar uzanan geniş bir yelpazede motivasyonel düzenleme tiplerini kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler

?? Motivasyonu, Örgütsel Psikoloji, Öz Belirleme Teorisi, Uyarlama, ÇB?MÖ, Geçerlik, Güvenirlilik

Yazarlar

Aydın Çivilida?, Gökhan ?ekercio?lu

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, i? motivasyonunun çok boyutlu yapısını? Türk kültürü bağlamında geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Öz belirleme teorisine (Self-Determination Theory - SDT) dayanarak, çalışanları? ihtiyaçlarına yönelik motivasyonları?n yalnızca düzeyini de?il, aynı zamanda niteliğini (içsel mi yoksa dışsal mı oldu?) belirlemeyi amaçlamaktadır.

Uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini koruyarak, Türkiye'deki i?gücü popülasyonuna uygulanabilirliğini kanıtlamayı hedeflemiştir. Bu sayede, Türkiye'deki kurumsal ortamlarda motivasyonel müdahalelerin ve insan kaynakları stratejilerinin geliştirilmesine bilimsel bir temel sağlanmıştır.

Yapı

Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçeği, motivasyonu bir süreklilik üzerinde ele alan Öz Belirleme Teorisi (SDT) çerçevesinde alt? temel faktörü ölçmektedir. Bu faktörler, tamamen özerk (içsel) motivasyondan tamamen kontrol edilen (dışsal) motivasyona ve motivasyon eksikliğine (amotivasyon) kadar uzanmaktadır. Ölçek toplamda 19 madde içermektedir ve her bir faktör üç

maddeden oluşmaktadır.

Ölçeğin ölçtüğü alt motivasyonel düzenleme türü şunlardır:

İçsel Motivasyon: ??in kendisinden aldığı haz ve ilgi nedeniyle yapılan çaba.

Kişisel Düzenleme (Bütünleşme Düzenleme): Davranışın kişisel değerler ve benlik ile uyumlu olduğu, özerk dikkatli motivasyon.

Çeşitli Yansıtılan Düzenleme (Özdeşleşme Düzenleme): Suçluluk veya gurur gibi içsel baskılardan kaçınmak için gösterilen çaba.

Dikkatli Düzenleme - Maddesel: Ödül veya ceza gibi dikkatli araçlarla kontrol edilen motivasyon.

Dikkatli Düzenleme - Sosyal: Sosyal baskılardan veya eleştirilerden kaçınmak için gösterilen çaba.

Motive Olamama (Amotivasyon): ??in anlamsız olduğu veya sonuçların kontrol edilemediği hissinden kaynaklanan motivasyon eksikliği.

Geçerlik

Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanması sırasında yapı geçerliliğini incelemek amacıyla çeşitli istatistiksel analizler yapılmıştır. Başlıca geçerlik çalışmaları, ölçeğin teorik olarak öngörülen alt faktörlü yapıya uygun olarak yapılmıştır.

Yapılan geçerlik analizleri şunları içermektedir:

Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA): Bu analiz yöntemi kullanılarak maddelerin faktör yükleri incelenmiş ve ÇBMMÖ'nün beklendiği gibi alt faktörlü bir yapı sergilediği ortaya konmuştur.

Madde Analizi: Maddeler arası ilişkiler ve madde-toplam korelasyonları incelenerek, maddelerin ilgili oldukları faktörleri ne ölçüde temsil ettikleri değerlendirilmiştir. Bu çalışmalar, ölçeğin yapısal tutarlılığının desteklenmiştir.

Güvenirlilik

Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçeği'nin güvenilirliği, iç tutarlılık yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Güvenirlilik çalışmaları, maddelerin aynı yapıya ne ölçüde ölçtüğü incelenmiştir.

Güvenirlilik analizleri şunları kapsamıştır:

Cronbach Alfa Çeşitli Tutarlılık Katsayıları: Ölçeğin alt faktörlerinin her biri için ayrı ayrı Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayılar, ölçek maddelerinin tutarlı bir şekilde ilgili motivasyon boyutunu ölçtüğünü göstermiştir.

Madde-Test Korelasyonları: Her bir maddenin ait olduğu faktör ile olan korelasyonu incelenerek, maddelerin faktör bütünlüğüne katkıları değerlendirilmiştir.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla Açılmayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Analiz sonucunda, ÇB?MÖ'nün toplamda 19 maddeden oluşan ve altı ayrı faktöre ayrılan yapıya dönüştürülmüştür. Bu altı faktör, Öz Belirleme Teorisi'nin öngördüğü motivasyonel düzenleme tiplerini temsil etmektedir.

Faktör yapısı, orijinal ölçeğin teorik modeline uygunluk göstermiş ve Türk kültüründeki iş motivasyonu boyutlarını ayrıntılı olarak sağlamıştır. Her bir faktör, üçer madde ile temsil edilmektedir:

- İçsel Motivasyon (3 madde)
- Düzensal Düzenleme - Sosyal (3 madde)
- Motive Olamama (3 madde)
- Kişisel Düzenleme (3 madde)
- Düzensal Düzenleme - Maddesel (3 madde)
- Çeşitli Düzenleme (3 madde)

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçeği

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama)

Popülasyon Grubu: Çalışan Yetkinler

Yaş Grubu: Yetkin (Çalışan Nüfus)

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması, farklı sektörlerden çalışan yetkin bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Ölçek, iki farklı derecelendirme formatında uygulanabilir:

5'li Likert Ölçeği (1= hiçbir zaman - 5= her zaman)

7'li Derecelendirme Ölçeği (0= hiç katılmıyorum - 6= tamamen katılmıyorum)

Anahtar Kelimeler

İçsel Motivasyon, Düzensal Düzenleme, Amotivasyon, Likert Ölçeği, İş Psikolojisi, Psikometrik Özellikler

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Ayd?n Ç?V?L?DA?

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi mevcut de?il.

Kurum E-posta Adresleri: aydinc@akdeniz.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Akdeniz Üniversitesi (Uyarlama tarihinde sorumlu yazar?n kurumu).

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2017 (Türk kültürüne uyarlama yay?n tarihi)

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m izinleri ve olası ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar Ayd?n Çivilida? ile (aydinc@akdeniz.edu.tr) ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Çivilida?, A. ve ?ekercio?lu, G. (2017). Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçe?inin Türk kültürüne uyarlanması. *Mediterranean Journal of Humanities*, 7(1), 143-156.

Uyarlama çal??mas?n?n detaylar?na ResearchGate üzerinden erişilebilir: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki bağlantıdan indirilebilir: [cok-boyutlu-is-motivasyonu-olcegi-toad.pdf](https://www.researchgate.net/publication/315111111)

Çok Boyutlu ?? Motivasyonu Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir ?ekilde de?iştirilmemelidir.

?çsel Motivasyon (3m): ??im anlamsız olmasına rağmen neden hala bu i?i yapt??m? bilmiyorum.

D??sal Düzenleme-Sosyal (3m): ??imde çaba sarf etmenin benim için özel bir anlam? var.

Motive Olamama (3m): Ba?kalar?n?n (amir, meslekte?, aile vb.) bana yönelik ele?tirilerinden kaç?nmak için i?imde çaba sarf ediyorum.

Ki?isel Düzenleme (3m): ??im, kendimle gurur duymam? sa?lad??? için i?imde çaba sarf ediyorum.

D??sal Düzenleme-Maddesel (3m): Kendimi kan?tlamak zorunda oldu?um için i?imde çaba sarf ediyorum.

?çe Yans?t?lan Düzenleme (3m): Ancak i?imde yeterince çaba sarf edersem ba?kalar? (i?veren,

amir vb.) beni ekonomik olarak ödüllendirirler.

ARABPSYCHOLOGY.COM